

8 Marts. somhed med Høiesteretsaaret 1857, og de Bestemmelser i den nugældende Lovgivning om Høiesteret, som ikke kunne bestaae med samme, træde da ud af Kraft. — Hvorefter alle Vedkommende sig have at rette.

8 Marts. L. om nogle forandrede Bestemmelser for Borger- og Almueffolevæsenet i Kjøbstæderne og paa Landet.*) (Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet.)

Vi Frederik den Syvende osv., G. v.: Rigsdagen har vedtaget og Vi ved Vort Samtykke stadfæstet følgende Lov: Første Kapitel.**) § 1. Har Gjennemsnitsantallet af Børnene i en Skole med een Lærer i et Aar, regnet fra 1 Jan., været større end 100, skal enten en ny Skolestue indrettes og en Andenlærer ansættes, eller en heel ny Skole oprettes. Med Samtykke af Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet kunne dog Skolekommissionerne eller Sogneforstanderskaberne lade Underviisningen af de Børn, der ere under 9 Aar, besørge ved hvem de dertil maatte finde skikede eller paa anden Maade drage Omsorg for, at Underviisningen ei lider ved et for stort Børneantal. § 2. Naar en ny Skole opføres, skal der drages Omsorg for, at der i Skolestuen i det Mindste bliver 90 Kubikfod Rum for hvert af Børnene, som antages samtidigt at ville blive givne Underviisning i samme. I Skolestuen skal være Brædegulv og en Ventil, og ved samme bør indrettes en Forstue, der i det Mindste har $\frac{1}{10}$ Deel af Skolestuens Størrelse og er forsynet med Anager og Hylde. Vinduerne bør anbringes saa høit, at deres øverste Rand ikke er over eet Kvarteer under Bjælkerne, og de skulle være deelte i en øverste og en nederste Deel, der særskilt kunne oplukkes; i hvert øverste Vindue anbringes en Trækrude. Omkring Skolebygningen skal være et brolagt Fortoug af mindst en Alens Brede, og Gaarden bør ligeledes altid være brolagt, forsaavidt Borgerrepræsentanterne eller Sogneforstanderskabet anseer det for gavnligt. Gymnastikpladsen henlægges saavidt muligt saa nær ved Skolen, at den tillige kan benyttes som Legeplads. Ved Skolen bør være en Brønd og tre Latriner. — For Lærerne paa Landet bør der i det Mindste indrettes 3 Værelser med Brædegulv og Kaffelovne, Kjøkken, Pige- og Spisekammer. Lærernes tre Værelser bør i det Mindste være

*) Jfr. L. 6 Juli 1867 om Landkommunernes Styrelse §§ 15 og 16 samt L. 28 Mai 1868 om Kjøbstadkommunernes Styrelse § 14; see ogsaa L. 29 Marts 1867 om Ansættelse af Lærere ved de offentlige Skoler.

***) Jfr. D. 20 April 1866.

4 Alen høie fra Gulvet til Bjælkerne og tilsammen være 8 Marts. 120 Kvadrat Alen store. — Anden-Lærer paa Landet bør i det Mindste have eet Værelse, 4 Alen høit og 40 Kvadrat Alen stort med Brædegulv og Koge-Kaffelovn samt den fornødne Leilighed til at opbevare det ham tillagte Brændsel. — Der- som den nye Skole, der opføres paa Landet, paa Grund af Sognets Formuesforfatning kun beregnes paa en ugift Lærer og ikke er tillagt nogen Jordlod, skal der for ham indrettes to Værelser af samme Beskaffenhed som for Anden-Lærere. — I Regelen bør Kaffelovnene være Vindovne; Bilæggerovne kunne kun anskaffes, naar Brændselsets særegne Beskaffenhed gjør det nødvendigt. § 3. Ere de alt opførte Skolebygninger, med hvad dermed staaer i Forbindelse, af ringere Beskaffenhed end ovenfor er bestemt, skal der i det Hele arbeides hen paa, at de fornødne Forandringer blive gjorte. Forsaavidt vedkommende Borgerrepræsentation eller Sogneforstanderskab ikke indvilliger i saadanne Forandringer, kunne disse kun finde Sted med Samtykke af Skoleraadet (jvfr. § 6). Skolestuen bliver dog i alle Tilfælde at udvide, naar den ikke i det Mindste har 50 Kubikfod Rum for hvert af Børnene, der samtidigt undervises i den.

Andet Kapitel. § 4. For enhver Amtstraadstreds med de i samme beliggende Kjøbstæder oprettes en Skolefond. § 5. Skolefonden udbreder: a) Alderstillaag for Skolelærere. b) Den hele Pension saavel til Skolelærerne som til Skolelærer-Enkerne, saaledes at fremtidig saavel Skolelærer-Embederne som Kommunerne fritages for at yde noget Bidrag i saa henseende. c) Bidrag til Lønning af Medhjælpere ved de Skoler, som maatte behøve samme. d) Understøttelse til værdige Skolelærere, som fornedelst Sygdom eller andet saadant tilfældt Uheld uden egen Skyld ere geraadede i en øieblikkelig Trang. — Skolefonden overtager endvidere den Amtet efter A. for Landet 29 Juli 1814 § 59 paahvilende Forpligtelse at komme fattige Sogne til Hjælp ved Uredelsen af Udgifterne til Skolevæsenet. Ved Bestemmelsen heraf skal ikke alene tages Hensyn til det Forhold, hvori de kommunale Byrder i et saadant Sogn staae til, hvad der er det Almindelige i Amtet, men ogsaa til Beboernes Evne til at bære saadanne Byrder. Understøttelserne kunne deels tilstaaes for et vist Aaremaal, dog ikke over 10 Aar ad Gangen, deels een gang for alle til større Bygningsforetagender og Anskaffelse eller Forstørrelse af Skoleloddet. Paa samme Maade og under samme Betingelser kan Skolefonden ogsaa komme en trængende Kjøbstad til Hjælp. — Af Skolefonden kan ydes Bidrag til Haandgjernings-skoler

8 Marts. for ukonfirmerede Piger og til Aften- eller Søndagskoler, samt i Kjøbstæderne til Tegneskoler for den konfirmerede Ungdom af Mandkjønnet, ligesom ogsaa til Anskaffelse af Landkort, Udbildninger saavel af historiske som naturvidenskabelige Gjenstande, samt andre Apparater, som maatte ansees fremmende for Underviisningen. — Hvis der paa Landet ere flere Forældre, der baade have Evne og Lyst til at gjøre Opofrelser for, at deres Børn kunne faae en høiere Underviisning end den, der kan blive dem til Deel i Almueskolen, kan der af Skolefonden ydes Bidrag til Oprettelsen af en Skole, hvori en saadan Underviisning meddeles. Den kan søges saavel af den konfirmerede som ukonfirmerede Ungdom; forsaavidt den alene er bestemt for førstnævnte, kan den indrettes paa kun at meddele Underviisning om Vinteren. Befindes det hensigtsmæssigt, kan en saadan høiere Underviisning knyttes til en af Almueskolerne paa Landet eller en Kjøbstadsskole, men da kun under Forudsætning af vedkommende Sogneforstanderskabs eller Skolekommissions og Borgerrepræsentations Samtykke. — Endelig kan der af Skolefonden ydes Understøttelse til begavede fattige, unge Mennesker, der ikke kunne forskaffe sig en saadan Underviisning, og til dem, der maatte vise Lyst til Skolevæsenet, medens de forberedes hos dygtige Skolelærere. — Med Samtykke af Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet kan Skolefonden yde Bidrag til andre Foranstaltninger end dem, der ere udtrykkelig nævnte, naar de maa antages at have Betydning for Kredens Skolevæsen. — En aarlig Beretning om Fondens Virksomhed indsendes af sammes Bestyrelse til Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet og offentliggøres i Stiftstidenden. § 6. Skolefonden bestyres med Hensyn til Anvendelsen af dens Midler af en Amtsskoleledelse, der bestaar af samtlige Skoleledelser i Amtsrådskredsen. — Ved Siden af Amtsskoleledelsen skal der oprettes et Skoleråd, uden hvis Samtykke ingen Udgift af Skolefonden kan finde Sted, og som bestyrer sammes Kapitaler. — Skolerådene skulle bestaae af Amtsråds-Medlemmerne og nogle af Borgerrepræsentanterne for 6 Aar valgte, Mænd, der skulle have de samme Kvalifikationer, som udfordres for at være Borgerrepræsentant, og hvis Antal skal staae i det samme Forhold til Amtsrådsmedlemmernes, som Kjøbstadsbefolkningen staaer i til Befolkningen i Amtsrådskredsen, dog saaledes at Antallet ei bliver mindre end 2, dersom der i Amtsrådet er 7 valgte Medlemmer og ikke mindre end 3, hvor de valgte Amtsrådsmedlemmers Antal er 9 eller derover. Findes der flere Kjøbstæder i en Amtsrådsreds, be-

stemmes Antallet af de Skoleraader, der skal vælges af hver Kjøbstads Borgerrepræsentanter, efter Forholdet mellem Kjøbstædernes Befolkning. Naar paa Grund af det ringe Folkeantal flere Kjøbstæders Borgerrepræsentanter deeltage i Valget af een Skoleråd, samles de i et Antal, der svarer til Kjøbstædernes Befolkning, for at foretage Valget paa et bekvemt beliggende Sted, der bestemmes af Amtmanden. Paa Bornholm er Amtsrådet tillige Skoleråd, Skoleledelsen tillige Amtsskoleledelse. — Amtsskoleledelsen træder sammen i det mindste engang aarlig, for at udarbejde en Plan for Skolefondens Virksomhed for hvert Aar, der regnes fra 1 Juli til 30 Juni, og skal denne Plan indeholde et Overflag over Fondens Indtægter og Udgifter i det kommende Aar. Denne Plan meddeles derpaa enten trykt eller i Afskrift ethvert af Skolerådets Medlemmer, og i et Møde, der afholdes mindst 4 Uger, efterat dette er skeet, forhandler Amtsskoleledelsen med Skolerådet om Planens Vedtagelse. Skolerådet er berettiget til at foreslaae Forandringer i Planen, men i samme kunne alene de Poster bibeholdes eller optages, hvortil Samtykke gives saavel af Skolerådet som Amtsskoleledelsen, dog saaledes, at hvis førstnævnte Myndighed nægter sit Samtykke til en Post, kan denne optages i Planen, naar Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet indvilliger det efter Indstilling til samme fra Skolerådet. Dette kan dog ikke nægte at bevilge de Summer, som udfordres til Alderstilleg for Lærerne, og til de løbende Pensioner for Lærere og Læreres Efterladte. De Møder, hvori Fondens Virksomhedsplan forhandles, saavel af Amtsskoleledelsen ene, som af denne i Forbindelse med Skolerådet, afholdes i de første tre Maanedre efter Paaske. Dagen for disse Møder bestemmes af Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet. — Overkskoleledelsen, eller hvem samme Ministerium dertil maatte benynde, er berettiget til at være tilstede ved disse Møder og deeltage i Forhandlingerne, ligesom han og, forsaavidt en Skolefond nyder Understøttelse af Staten, er forpligtet til at gjøre Indsigelse mod en Foranstaltning, der maatte forekomme ham u hensigtsmæssig, og som vilde medføre Udgifter for Staten. Bisalder Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet saadan Indsigelse, kan Foranstaltningen ikke træde i Kraft, med mindre Skolerådet gjør Afstald paa Statskassens Bidrag til de Udgifter, Foranstaltningen vilde medføre. — Skolerådet bestemmer selv sin Forretningsorden og vælger en Formand for 3 Aar. Naar Skolerådet maatte ønske det, skal der indtræde i enhver af Amtets

8 Marts.

Skoleledere og af Skoleraadet i eller udenfor dets egen Midte valgt Medlem. Saavel Amtsskoleledere som Skoleraadet bestemmer selv, hvorledes de løbende Forretninger blive at besørge. — For Skolefonden udvælges en Regnskabsfører af Skoleraadet, og kan han, om fornødent gjøres, tilstaaes et Vedertag af Fonden. Regnskabet besørger revideret af Skoleraadet, der deciderer i Udsættelserne og meddeler Regnskabsføreren Kvittance. § 7. De nærværende Skolelærer-Hjælpekasser ophæves, og deres Kapitaler og Indtægter tilfalde Skolefonden. Dog skulle de Bidrag, som tidligere ydedes af Skolelærerne til Hjælpekasserne, ophøre, saaledes som i § 21 nærmere er bestemt, ligesom og den Degnejord, der ikke er bortsolgt, fremtidig ei kan sælges, men skal anvendes til efter Omstændighederne at forbedre en enkelt eller alle Skolelærernes Kaar i Skolekommunen. — Endvidere oppebærer Skolefonden følgende Indtægter: a) Et fast Tilskud fra Statskassen af 50,000 Rd., der af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet fordeles mellem Skolefonde efter den Pensjonsbyrde, der den 1 April hvert Aar findes at paahvile dem. b) Den Understøttelse, der ved de aarlige Budgetter maatte bevilges af Sors Akademies Overkud til Oprettelse og Vedligeholdelse af høiere Folke- eller Bøndeskoler, fordeles mellem Skolefonde efter nærmere Bestemmelser af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet. c) Det Bidrag, der af Skoleraadet påalignes Amtet og Kjøbstæderne, og som fordeles saavel mellem Amtet paa den ene og Kjøbstæderne paa den anden Side som mellem disse indbyrdes efter Folketallet. — Skoleraadet kan dog ikke uden speciel Lov påaligne noget Bidrag, der er saa stort, at den paa Amtet faldende Deel kommer til at udgjøre mere end 24 p. for hver Tønde Hartkorn, og det Beløb, som svarer hertil for Kjøbstædernes Vedkommende. — Hvad den enkelte Kjøbstad har at udrede, påalignes sammes Behoere efter de for Bidrag til Kjøbstadens Skolevæsen fastsatte Regler, og udbetales til Skolefonden gennem Kæmnerkassen, ligesom Amtets Bidrag til samme Fond udredes gennem Amtspartitionsfonden. d) Et yderligere Bidrag fra Statskassen, forsaavidt der af Skoleraadet påalignes mere end 12 p. paa Tønde Hartkorn og det hertil svarende Beløb for Kjøbstæderne. I dette Tilfælde tilskydes nemlig af Statskassen et ligesaa stort Beløb som det, der af Skolelederskredsen udredes udover den nævnte Størrelse. — Skolefondens Kapitaler kunne ei angribes uden dertil givet Samtykke af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet. § 8. Den Præsterne ifølge tgl. Resol. 17 Juli 1822 (bekjendt-

gjort 3 Aug. 1822) tilkommende Fritagelse for Andeel i 8 Marts. Skolebyrder er hævet.

Tredie Kapitel. § 9. Naar et Skolelærerembede paa Landet eller i Kjøbstæderne bliver ledigt, skal Skoleledere eller Biskoppen, isald Kaldsretten tilkommer denne, uophødelig offentliggjøre Beretning om Vacancen og de Embedet tillagte Indtægter i den Berlingske Tidende og vedkommende Stiftstidende, hvorefter Forpligtelsen til at anmelde Vacancen for de i Stiftet værende af Kongen autoriserede Skolelærer-Seminarieres Forstandere bortfalder. — De inden 6 Ugers Udløb indkomne Ansøgninger tilstiller Skoleledere eller Biskoppen vedkommende Borgerrepræsentantskab eller Sogneforstanderskab, som derpaa har i et Møde, hvori for Kjøbstæderne Skolekommissionen deeltager, at gøre Forslag til Embedets Besættelse ved at indstille tre af Ansøgerne til dette. Finder Skoleledere eller Biskoppen ingen af de foreslaaede skikket eller værdig til Embedet, saa tilbagesendes Forslaget til Borgerrepræsentationen eller Sogneforstanderskabet, med Angivelse af de Grunde, hvorfor det er forkastet. Finder Samme, efter at have gjort sig bekjendt med disse, ikke Anledning til at opstille et nyt Forslag, saa tilkommer Afgjørelsen Ministeriet, til hvilket samtlige Ansøgninger og Akter da indsendes. — Den Lodseerne paa 32 Eder Hartkorn efter Anordningen for Landet af 29 Juli 1814 § 49 c. og d. tilkommende Ret til at kalde Skolelærere og Kirkesangere tilfalder fremtidig Skoleledere, der ogsaa altid kalder Andeklæreren, selv om Biskoppen kalder Førstelæreren. — Den Kaldsret, der omhandles i samme U. s. § 49 b., kan kun udøves af selve de Mænd, der som Giere eller Bestyrere af offentlige Stiftelser bygge eller have bygget anordningsmæssige Skoler, men ikke af deres Efterfølgere i Besiddelsen eller Bestyrelsen.

Fjerde Kapitel. § 10. Der skal i enhver Skolelederskreds oprettes visse Portioner Uderstillag for Skolelærerne. Den Sum, som Skolefonde ere pligtige til at anvende heril, bestemmes for Amtets Vedkommende til 1 Rd. (paa Bornholm 4 Mk. 8 p.) for hver 12 Eder Hartkorn, hvortil Amtets Forde ere ansatte ved den nye Matrikul, og for Kjøbstæderne til et Beløb, der staaer i samme Forhold til Amtets Bidrag, som det, der er mellem Kjøbstædernes og Landets Befolkning. Den samlede Sum deles dernæst i Portioner, paa 50 og 25 Rd., saaledes at der af de lavere Portioner bør være et større Antal end af de høiere; de nærmere Bestemmelser træffes af Ministeriet ved et Regulativ, som udarbejdes af Skoleraadet. Til disse Uderstillag ere Lærerne i Skolelederskredsen berettigede i Forhold til Længden

8 Marts. af deres Embedstid i det offentlige Skolevæsens Tjeneste, dog saaledes, at de, der kun om Vinteren meddele Underviisning i en Skole, ved i to Vintre at undervise, kun faae et Aars Anciennitet, hvorhos de kun skulle have Udgang til Alderstillaag, forsaavidt der ei har været nogen Afbrudelse i denne deres Virksomhed. § 11. Skolelærerne tilstaaes derhos et Tillæg til deres Løn, der enten, beregnet til 3 Mark for hvert Barn, som ved Aarets Begyndelse søger Skolen, paalignes Beboerne efter de samme Regler som de øvrige Kommunalafgifter og under Get med disse, eller tilveiebringes ved Skolepenge, der af Skoleraadet fastsættes, paa Forslag af Borgerrepræsentationen eller Sogneforstanderskabet til fra 1 til 2 Rd. om Aaret for hvert Barn; dog at den, der har to skoleføgende Børn, betaler halvt for det ene, den, der har tre eller flere, betaler kun for to. Borgerrepræsentationen eller Sogneforstanderskabet kan vedtage Redskættelse af eller fritagelse for Skolepenge for saadanne Beboere, som behøve Lettelse. Forsaavidt den saaledes tilveiebragte samlede Sum af Skolepenge til Læreren maatte være mindre end 48 Stilling R. M. for hvert Barn, der ved Aarets Begyndelse søger Skolen, paalignes det Manglende Beboerne efter samme Regler som de øvrige Kommunalafgifter og under Get med disse. — Paa hvilke af de anførte Maader dette Tillæg til Skolelærernes Løn skal tilveiebringes i de enkelte Kommuner, afgjør enhver Kommunes Borgerrepræsentation eller Sogneforstanderskab for sin Kommunes Vedkommende, hver Gang for et Tidrum af fem Aar. — Er flere Lærere ansatte ved samme Skole, da fordeles dette Tillæg mellem dem i Forhold til det Antal Timer, i hvilke de meddele Underviisning i Skolen. Time-lærere faae derimod ikke nogen Deel i dette Tillæg. § 12. Skoleraadet har at undersøge de til Skolevæsenet henlagte Vegater samt andre lignende Gaver og afgive Indberetning til Ministeriet inden Udgangen af Aaret 1856. Vegaterne og deslige skulle kun da komme Kommunernes Skattepædere tilgode, naar det klarligen sees, at det har været Fundators Villie at lette Kommunen den Byrde, som Udgifterne til Skolevæsenet ellers vilde paaføre samme. Hvor dette ikke er Tilfældet, bliver deres Beløb enten at anvende til at forbedre Kommunens Skolevæsen udover det lovbestemte Minimum, eller til at forsøge Lærernes Løn, alt efter hvad der skjønes at have været Fundators Villie. Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet skal dog efter Andragende fra Borgerrepræsentanterne eller Sogneforstanderskabet være bemyndiget til at udsætte denne Bestemmelses Gjennemførelse eller bevirke den gennemført efterhaanden, hvor det maatte

8 Marts. findes, at billigt Hensyn til stedfindende særegne Forhold tilraader dette. § 13. Halvdelen af de ved en Kjøbstads Skoler ansatte Lærere, der ikke ere Time-lærere, skulle for indtil 36 Timers ugentlig Underviisning have i Løn idetmindste 300 Rd. og 50 Edr. Byg at betale efter Kapitelstarten, foruden fri Bolig for en gift Lærer og Brændsel; hvorimod Lønnen for den anden Halvdeel bestemmes til 150 Rd. og 50 Edr. Byg efter Kapitelstart foruden fri Bolig for en ugift Lærer og Brændsel. — Er Antallet af Lærerne ulige, da er Lønnen for Fleertallet at bestemme til det høiere Beløb. — Er der flere end to Lærere i en Kjøbstad foruden Kateketen, da kan den samlede Sum, som efter ovenstaaende Bestemmelser er at udrede til det overfyldende Antal, fordeles paa anden Maade mellem disse med Borgerrepræsentanternes Samtykke, eller, hvis det nægtes, med Skoleraadets. — Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet kan saavel, hvor Kommunens oekonomiske Forfatning maatte gjøre det fornødent, nedsætte de ovenfor fastsatte Lønninger, som ogsaa forhøje samme med Borgerrepræsentanternes Samtykke, eller, hvis det nægtes, med Skoleraadets. § 14. Naar en Kjøbstads Borgerrepræsentation ved Vakance i det ordinerede Kateketembede maatte ønske dettes Affkælfelse, kan Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet med Kongens Approbation bevilge det, dog saaledes, at det Offer, de tidligere Kateketer have oppebaaret, afløses med et tilsvarende Beløb, der af Kommunen erlægges til den Lærer, der ansættes i Kateketens Sted, og at denne tillige uden Afkortning oppebærer alle Kateketembedet tidligere tillagte Indtægter. Naar der paahviler Kateketembedet Udførelsen af bestemte kirkelige Forretninger, som ikke kunne overgaae til andre Geistlige, og dette Embede som Følge deraf ikke kan affkælfes, skal Kjøbstaden dog ikke være forpligtet til at beholde ham som Bestyrer af dens Borger- og Almue-skole, men har i saa Tilfælde at udrede til hans Lønning et ligesaa stort Beløb, som forhen tillagdes Kateketen i den nævnte Egenkab, samt en passende Godtgjørelse for Bopæl. — De Bestemmelser i L. 29 Juli 1814, hvorved visse Lærerposter ere forbeholdte theologiske Kandidater, ere hævede. § 15. Det Wederlag, som de Skolelærere i Kjøbstad som paa Land, der besørge kirkelige Forretninger, herfor oppebære, kommer fra Udgangen af 1856 ikke til Afdrag i deres Løn. Overalt, hvor Omstændighederne tale derfor, kan Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet, efter Andragende fra vedkommende Borgerrepræsentation eller Sogneforstanderskab, bevilge en Udsættelse af denne Bestemmelses Udførelse. For at komme i Betragtning maae Andragender herom indgives

8 Marts. inden 1 Oktbr. 1856. § 16. For de i Anordningen om Skoler paa Landet af 29 Juli 1814, Bilag A § 34, Kirkebyens Skolelærer paalagte Forretninger tilstaaes ham en aarlig Godtgjorelse af i det Mindste 10 Rd. Er Godtgjorelsen i Skoleplanen fastsat høiere, da skeer heri ingen Nedsættelse. FINDER Skoledirektionen, at 10 Rd., eller hvilket større Beløb der planmæssig maatte være bestemt, ei afgiver tilstrækkeligt Vederlag for de Lærerne ved disse Forretningers Besørgelse paaførte Udgifter, da er Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet berettiget til at forhøje denne Godtgjorelse med Sogneforstanderskabets Samtykke, eller, hvis dette nægtes, Stoloraadets. § 17. Efter Overenskomst med Sogneforstanderskabet, Skolelæreren og Fleertallet af de Ydende kan Skoledirektionen samtykke i, at Kvægtiende, Maaest og andre lignende gamle Degneindtægter, der under forskjellige Navne ydes Skolelæreren, forandres for samtlige Ydere af disse Præstationer til en Afgift i Byg, der svares efter Kapitelstart.*) — Den Pengeværdi, hvortil disse Præstationer ere ansatte i Planerne, skal fremtidig afkortes i den Sum, hvortil den planmæssig bestemte Bygindtægt, der betales efter Kapitelstart, beløber sig, og paa samme Maade skal fremtidigt forholdes med Afkortningen for Indtægter af Legater samt Offer og Accidenter, forsaavidt samme vedbliver. § 18. Ere Skolelærerne i et Sogn derom enige, besørger Sogneforstanderskabet de Naturalhjælper, der tilkomme Skolelærerne, opkrævede og afleverede til Skolelærerne. Skolelærernes Ret til selv at oppebære Naturalhjælperne af Yderne bortfalder ved Vacance. Naar Sogneforstanderskabet og Skolelæreren derom ere enige, bortfalder Naturalhjælper af Korn, og Erstatning ydes i Penge efter den for Distriktet gjældende Kapitelstart. Ved Vacance bortfalder Naturalhjælper af Korn imod forannævnte Vederlag. § 19. For hvert Skolelærerembede skal af Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet bestemmes en Reguleringssum. Ved sammes Fastsættelse beregnes Offer og Accidenter efter hvad de have udgjort i de sidste ti Aar. Kornets Priis ansættes efter de for hvert Sted gjældende Kapiteltaxter i samme Maaemaal; andre Naturalpræstationer, Brugen af Fribolig og Embedsjord anslaaes til Penge, efter hvad der skønnes i samme Tidsrum at have været de gængse Priser paa Eggen. Hvert tiende Aar foretages en Omregulering, og ville da Skolepengene eller det i sammes Sted trædende Tillæg ligeledes være at beregne efter, hvad det

*) Jfr. L. 19 Febr. 1861 om Forandring i Udbylde af Lærereafgifter for Sol, Kalve o. s. v. samt Smaarebøl § 2.

8 Marts. har udgjort i de sidste 10 Aar § 20. Fast ansatte Skolelærere paa Landet og i Kjøbstæderne, som have været i det offentlige Skolevæsens Tjeneste i 10 Aar, ere berettigede til Pension, naar de faae Afshed paa Grund af en dem utilregnelig Aarsag. Pensionen bestemmes endelig af Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet, overensstemmende med Pensionsloven af 5 Jan. 1851, dog saaledes, at de Tjenesteaar, der gaae forud for vedkommende Lærers fyldte 30te Aar, ei komme i Betragtning, og at Pensionen beregnes efter Reguleringssummen for de Embeder, hvori Skolelæreren i de sidste 5 Aar har tjent. Samme Ret gheld skulle de Kjøbstadlærere have, der, inden denne Lov udkom, ere antagne paa Opsigelse, naar de uafbrudt og i det Mindste i 10 Aar have været i det offentlige Skolevæsens Tjeneste. — Med Samtykke af Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet kan Stoloraadet ogsaa bevilge passende Understøttelser til entledigede Lærere, der ikke ere pensionsberettigede; dog beholde de allerede nu ansatte, forsaavidt de have Udkomst til Pension efter de tidligere Regler, Ret til en Understøttelse af Skolefonden, hvormed deres Krav fyldestgøres. § 21. De Skolelærere, der hidtil have svaret Bidrag til Skolelærerehjælpekassen, fritages herfor, hvormod de i Livrente- og Forsørgelsesanstalten skulle fikke deres Hustru en Overlevelsesrente, der, afsættet efter de for Anstalten gjældende planmæssige Bestemmelser, beløber sig til $\frac{1}{3}$ af deres Embeders Reguleringssum, og, ved Forflyttelse til bedre Embeder, ere de forpligtede til at forhøje Overlevelsesrenten. Hvad Skolelærerne have at udrede til Livrente- og Forsørgelses-Anstalten, indsendes til samme gennem Skoledirektionerne, der føre Tilsyn med, at det efterkommes, som Loven foreskriver. Forsømmer en Lærer at opfylde den ham paahvilende Forpligtelse, udredes hans Bidrag forskudsvis af Skolekassen, og skal da fremtidigt Skolekommissionen i Kjøbstæderne og Sogneforstanderskabet paa Landet indeholde saameget af hans Løn, at hans Forpligtelse til Livrente- og Forsørgelses-Anstalten dermed kan fyldestgøres. Den Porto, som Skoledirektionerne komme til at erlægge for Forsendelser til titnævnte Anstalt, godtgjøres dem af Skolefonden. — Dersom en Lærer paa Grund af sin Helbredstilstand ei kan erhverve sin Hustru nogen Overlevelsesrente fra Livrente- og Forsørgelses-Anstalten, da indtræder Skolefonden ganske i Livrente- og Forsørgelses-Anstaltens Sted. Dnsker en alt nu ansat Skolelærer sig fritagen for at fikke sin Hustru en Overlevelsesrente, skal denne Fritagelse forundes ham, naar han aarlig udreder til Skolefonden $\frac{1}{40}$ af sit Embedes Reguleringssum, og skal

8 Marts. hans Enke i saa Tilfælde være berettiget til at oppebære af Skolefonden foruden den i den følgende Paragraph fastsatte Pension en Understøttelse, hvis Størrelse bestemmes overeensstemmende med de paa hvert Sted gjældende Regler for Understøttelse til Skolelæreren af Skolelærerskolekassen og med en passende Forhøielse paa Grund af det foregæede Bidrag fra Læreren. Hvis imidlertid en Lærer indgaaer Ægteskab, efter at denne Lov er udkommen, skal han altid sikkre sin Hustru den ovenfor fastsatte Overlevelsesrente, selv om han alt nu er ansat. Har en Lærer foretrukket at hvide Bidrag til Skolefonden, skal han vedblive at hvide det, selv om hans Hustru afgaaer ved Døden, og dette Bidrag ophører kun, naar han ved Indgaaelse af nyt Ægteskab forpligtes til at sikkre sin Hustru en Overlevelsesrente. — Har Skolelæreren gjort Indskud i den almindelige, eller i nogen anden, med kongelig Konfirmeret Grundats forsynet Enkekasse, bør den Pension, som i saadan Kasse er tilfagt hans eventuelle Enke, træde i Stedet for eller komme til Uddrag i den Pension, han efter nærværende Paragraph er forpligtet at forsikkre.

§ 22. Saavel Skolelærer-Embedet som Kommunen fritages for at svare Pension til Skolelæreren; denne Pension overtages af Skolefonden, der desuden vedbliver at hvide Enkerne den Understøttelse, der var dem bevilget af Skolelærerskolekassen, inden denne Lov udkom. Fremtidige Pensioner til Skolelæreren ansættes til $\frac{1}{3}$ af Embedets Reguleringssum. Dog kan der af Skolefonden, naar Omstændighederne maatte gjøre det fornødent, tilstaaes Enken en noget høiere Pension, ligesom der ogsaa af samme kan bevilges Understøttelse til Lærernes efterladte ukonfirmerede Børn. Hvis der ikke efter § 20 tilkommer en Lærer Ret til Pension, da er hans Enke ikke heller pensionsberettiget, medmindre hun var det efter de tidligere Bestemmelser, og hendes Mand var ansat som Skolelærer, inden denne Lov udkom.

§ 23. Denne Lov træder i Kraft den 1 April 1856.

§ 24. De ved denne Lov foranledigede Udgifter for Kongerigets Finantser bevilges for Finantsaaret 1856—57. — Hvorefter alle Vedkommende sig have at rette.

8 Marts. L. ang. Jordemødrenes Lønning. (Justitsministeriet.)

Vi Frederik den Syvende, osv. G. v.: Rigsdagen har vedtaget og Vi ved Vort Samtykke stadfæstet følgende Lov: § 1. Den i Regl. 21 Novbr. 1810 § 15 bestemte Pengeløn for Distriktsjordemødre paa Landet forhøies fra 1 Jan.

1856 til 30 Rd. Efter 10 Aars god Tjeneste i samme Amt 8 Marts. tilstaaes derhos et Alderstillslag af 10 Rd., der ligesom selve Lønnen udredes af Amtsrepartitionsfonden, og skal denne Bestemmelse ogsaa gjælde for de allerede ansatte Jordemødre. Kinder Amtsraadet, at der ikke er tilstrækkelig Anledning til at indrømme Alderstillslaget, indstilles Sagen til Justitsministerens Afgjørelse. § 2. I de Jordemøderdistrikter paa Landet, hvor der ikke er eller maatte blive tillagt Jordemøderen en Jordlod, som er tilstrækkelig saavel til Sommergræsning som til Avling af den fornødne Vinterfourage for en Ko, bliver det Manglende at erstatte hende af Distriktet enten ved Ydelse in natura, eller, hvis mindelig Forening ikke derom kan tilveiebringes, ved en Pengegodtgjørelse, der i Tilfælde af Meningsulighed imellem Distriktet og Jordemøderen fastsættes af Amtsraadet, og bliver den derved foranledigede Udgift at ligne paa Distriktets Hartkorn. For saavidt der efter Overenskomst istedetfor Græsning er tillagt Jordemøderen et fast Bederlag, bliver ovenstaaende Bestemmelse uden Anvendelse, saafremt Bederlaget af Amtsraadet skønnes allerede at være saa rigeligt, at det tillige indeholder Godtgjørelse for Vinterfourage for en Ko; i andet Fald bestemmer Amtsraadet i Mangel af mindelig Forening den Forhøielse af Bederlaget, der bør indrømmes.

§ 3. Den i Regl. 21 Novbr. 1810 § 19 foreskrevne tarmæssige Betaling for Jordemødrenes Tjeneste forhøies til det Tre-dobbelte. For en Gaardmandskone bør der altsaa hvides mindst 2 Rd., for en Huusmandskone mindst 1 Rd. og for en Understeds Kone mindst $\frac{1}{2}$ Rd., hvorved dog iagttages, at jordløse Huusmænd blive at regne lige med Underster. For alle andre paa Landet, saavel som i Kjøbstæderne, bliver der at betale efter Taxten for den af de anførte Klasser, med hvilken den Paagjældende nærmest kan sammenstilles. For dem, der nyde Understøttelse af Fattigvæsenet, tilstaaes der en Betaling af $\frac{1}{2}$ Rd. af Kommunen. Benyttes en anden examineret Jordemøder end den i Distriktet med Løn ansatte, hvides denne for hvert Tilfælde en Hjerbedeel af den ovenfor fastsatte Betaling; har Distriktets Jordemøder ikke været at erholde, hvides hende ingen Betaling.

§ 4. Størrelsen af den Pension, der, i Overensstemmelse med de hidtil gjældende Regler, af Amtsrepartitionsfonden kan tilstaaes Distriktsjordemødre paa Landet, naar de entlediges paa Grund af Alder eller Svagelighed, bestemmes i ethvert enkelt Tilfælde af Amtsraadet, dog saaledes, at den ikke kan overstige Beløbet af den faste Pengeløn, Alderstillslaget der-